Ulusal Eğitim Dergisi, Cilt:6, Sayı:9, Yıl: 2026 ISSN: 2791-7037
Makale No:20272

Dijital çağda din eğitiminde zorluklar ve fırsatlar[1]

Metin Altunkaynak[2]

DOI 10.5281/zenodo.23644164

Özet

Dijital dünyanın sunduğu imkânlar, dini ve manevi değerlerin kazandırılması ile din eğitimi alanında teknolojiden yararlanılmasının gereğini büyük ölçüde artırmaktadır. Fakat burada dijitalleşmenin olumlu katkılarının yanında içerisinde barındırdığı olumsuz tarafları da göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital çağda din eğitimi yeni zorluklar ve fırsatlarla karşı karşıyadır. Asıl zorluklar, teknolojiyi kullanmada öğretmen hazırlığının eksikliği ve dijital dünyanın olumsuz etkileri olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte dijital çağ, aynı zamanda etkileşimli öğrenme ve daha geniş erişilebilirlik yoluyla büyük fırsatlar da sunmaktadır. Bu araştırmada Hristiyan din eğitimi ile İslam din eğitiminde teknoloji kullanımının, iki farklı din açısından yansıtılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma, teknolojideki gelişimin din eğitimindeki etkilerini analiz etmek için literatür taraması yöntemini kullanmaktadır. Araştırma sonuçları, teknolojinin din eğitimine entegrasyonunun; öğretmen eğitimi, ilgili müfredatın geliştirilmesi, okullar ve aileler arasındaki iş birliği ile desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Yenilikçi ve iş birlikçi bir yaklaşımla din eğitimi, modernleşme akışının ortasında öğrencilerin inancını ve karakterini güçlendirmede alakalı ve etkili olmaya devam edebilir. Öğretmenlerin, din eğitiminde öğrenme deneyimini zenginleştirmek için teknolojiden yararlanmaları gerekmektedir. Öğretmenler, veliler ve öğrenciler arasındaki iş birliği, din eğitiminde teknolojinin faydalarını optimize etmede ve olumsuz etkilerini en aza indirmede kilit bir noktada bulunmaktadır. Böylece dijital çağda din eğitimi, teknolojik olarak okuryazar ve inancında kararlı bir genç nesil oluşturabilecektir.

Anahtar Kelimeler: din eğitimi, teknoloji, zorluklar ve fırsatlar

Challenges and opportunities in religious education in the digital age

Abstract

The possibilities offered by the digital world significantly increase the need to utilize technology in religious education—a field concerned with fostering religious and spiritual values. However, alongside the positive contributions of digitalization, its inherent negative aspects must also be taken into account. In the digital age, religious education faces both new challenges and new opportunities. Primary challenges include a lack of teacher preparedness for using technology and the adverse effects of the digital realm. Conversely, the digital age also presents substantial opportunities through interactive learning and enhanced accessibility. This research aims to explore the use of technology in both Christian and Islamic religious education, reflecting on the subject from the perspectives of these two distinct faiths. The study employs a literature review to analyze the impact of technological advancements on religious education. The findings indicate that the integration of technology into religious education must be supported by teacher training, the development of relevant curricula, and collaboration between schools and families. Through an innovative and collaborative approach, religious education can remain relevant and effective in strengthening students' faith and character amidst the currents of modernization. Educators should leverage technology to enrich the learning experience within religious education. Collaboration among teachers, parents, and students is crucial for maximizing the benefits of technology in religious education while minimizing its negative impacts. In this way, religious education in the digital age can help cultivate a young generation that is both technologically literate and steadfast in their faith.

Keywords: religious education, technology, challenges and opportunities

[1]Bu çalışma bir literatür taraması olduğundan etik kurul izni gerektirmemektedir.

[2]Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, metinaltunkaynak01@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6947-7526

Giriş

Din eğitimi; inanç sistemlerinin öğrenimi ve ahlakın şekillendirilmesi gibi geleneksel işlevlerinin yanı sıra küreselleşme, çok kültürlülük, göç hareketleri ve dijital dönüşüm gibi çağdaş dinamiklerin etkisiyle sürekli gelişen bir alan olarak karşımıza çıkar (Osmanoğlu, Örnek ve Yavuz, 2025). Din eğitimi, öğrencilerin karakterini ve manevi değerlerini şekillendirme konusunda büyük bir öneme sahiptir. Bu eğitim süreci, yalnızca dini değerleri tanıtmayı değil, aynı zamanda inancı güçlendirmeyi ve öğrencilerin hayatın çeşitli zorluklarıyla başa çıkmalarında onlara sağlam bir temel sunmayı amaçlar. Söz konusu din eğitimi, dinin öğrettiği ilkeler doğrultusunda dürüstlük, inanç ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmenin temel dayanağını oluşturur. Günümüzde teknoloji ve küresel bilgi akışındaki hızlı ilerleme, din eğitimini öğrencilerin ders işleme ve içerik edinme biçimlerini etkileyen çeşitli yeni zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Dijital destekli öğrenme, öğrenimi daha bireyselleştirilebilir hale getirmekte ve öğrencilerin iş birliği yaparak çalışmaları için daha fazla inisiyatif almalarını sağlamaktadır (Parlak, 2017).

Dünya ölçeğindeki din eğitimi uygulamalarına dönük artan farkındalıkların ve oluşan bütüncül bakış açılarının, yalnızca örgün değil aynı zamanda yaygın din eğitimi pratiklerini de dönüştürebildiğine dikkat çekmek gerekir. Dijital içerikler; yaşa uygun, hikâye temelli din eğitiminin çeşitliliğe saygı duyarak ve empatiyi teşvik ederek ahlaki ve manevi gelişimi destekleyebileceğini göstermektedir (Tosun ve Yıldız, 2019, s. 122).

Dijital çağ; yöntemler, araçlar ve öğretmen-öğrenci etkileşimi açısından öğretme ve öğrenme süreçlerinde önemli değişimleri beraberinde getirmektedir. Başlıca zorluklardan biri, öğretmenlerin teknolojiyi bir öğrenme aracı olarak kullanma konusundaki hazırlık düzeylerinin yetersizliğidir (Tafonao vd., 2022). Tüm eğitimciler yeterli dijital becerilere sahip olmadığından, sınıf ortamında teknolojiye uyum süreci genellikle istenilen verimlilikte gerçekleşmemektedir. Bu durum, sınırlı internet erişimi ve teknolojik cihaz eksikliği gibi bazı bölgelerdeki yetersiz altyapı koşullarıyla daha da ağırlaşmakta; bu da çevrimiçi eğitimin eşit ve yaygın bir şekilde uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Buna ek olarak, dijital dünyanın olumsuz etkilerinden kaynaklanan başka zorluklar da mevcuttur. Öğrenciler; yanlış bilgilerden, tüketim odaklı ve bireyci bir yaşam tarzını teşvik eden dijital eğlence içeriklerine kadar dinin hükümleriyle her zaman örtüşmeyen çeşitli içeriklere giderek daha fazla maruz kalmaktadır. Sosyal medya, olumlu yönleri bulunsa da dini inancın ilkeleriyle çelişen ideolojilerin yayılmasına da zemin hazırlayabilir. Bu durum, din eğitiminin son derece hızlı ve geniş kapsamlı bilgi akışıyla rekabet edebilmesi için daha uyarlanabilir ve yenilikçi bir yaklaşım benimsemesini gerektirmektedir (Doni, 2024).

Bununla birlikte bu zorlukların yanı sıra dijital çağ, din eğitiminin gelişimi için büyük fırsatlar da sunmaktadır. Teknoloji; eğitici videolar, dijital kitap uygulamaları ve öğrencilerin manevi yönlerini genişleten çevrimiçi tartışma platformları gibi ilgi çekici ve etkileşimli öğrenme araçlarının oluşturulmasına olanak tanır. Çeşitli dijital kaynaklara kolay erişim sayesinde öğrenciler, okul saatleri dışında da dini hükümlere dair anlayışlarını derinleştirme fırsatı bulabilirler. Manevi içerikli materyaller; öğrenme sürecini daha esnek ve ilgi çekici hale getiren podcast'ler, webinarlar ve e-kitaplar şeklinde sunulabilir. Sosyal medya ve çevrimiçi iletişim platformları aracılığıyla öğretmenler, ebeveynler ve dini topluluklar arasındaki iş birliği de daha etkili bir hale gelmiştir. Örneğin, çevrimiçi dini sohbetler manevi bağları güçlendirmenin yanı sıra, öğrencilerin sorular sorabileceği ve inanç deneyimlerini paylaşabileceği bir tartışma ortamı da oluşturabilir. Çocuklarının teknolojiyi bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanmalarını gözetme ve onlara bu süreçte rehberlik etme konusunda ebeveynlerin rolü de giderek daha kritik bir önem kazanmaktadır (Lift, 2024).

Bu nedenle eğitimcilerin, söz konusu zorlukları ve fırsatları doğru bir şekilde anlamaları ve yönetmeleri büyük önem taşır. Din eğitimine teknolojinin entegre edilmesi; öğretmenlere yönelik yeterli eğitimler, çağın ihtiyaçlarına uygun müfredat geliştirme çalışmaları, okullar, kiliseler/camiler ile aileler arasında aktif bir iş birliği ile desteklenmelidir. Böylece din eğitimi, dijital çağda sadece varlığını sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda modernleşme akımı içinde öğrencilerin inancını ve karakterini güçlendiren etkili bir araca dönüşür. Yenilikçi ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımla din eğitimi, genç nesil için ışık olmaya devam edebilir; onları dini inancı ve sevgisi temelinde geleceğin erdemli bireyleri olmaya hazırlayabilir.

Literatür Taraması

Dijital Bağlamda Din Eğitiminin Dönüşümü

Dijital teknolojinin gelişimi, din eğitimi alanı da dâhil olmak üzere eğitim ortamını kökten değiştirmiştir. Knight'a (2019) göre, din eğitimindeki dijital dönüşüm yalnızca öğretim yöntemlerini etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin maneviyatı anlama ve deneyimleme biçimlerini de değiştirmektedir. Anderson ve Thompson (2020) tarafından yürütülen araştırmalar, din eğitiminde teknolojinin uygulanmasının öğrenci katılımını %65'e kadar artırabildiğini, ancak aynı zamanda din eğitiminin karakteristik özellikleri olan ilişkisel ve topluluk odaklı yönlerin sürdürülmesi konusunda zorluklar yarattığını göstermektedir.

Endonezya bağlamında, Hura ve diğerleri (2024) tarafından yapılan bir araştırma, mevcut dijital çağda din eğitimi öğrenme yöntemlerinin; erişilebilirliği artırmak ve öğrencilerin etik konusundaki dini hükümleri doğrultusunda teknolojiyle ilgili ahlaki ikilemlerle başa çıkmalarına yardımcı olmak amacıyla bir dönüşüme ihtiyaç duyduğunu ortaya koymuştur. COVID-19 pandemisi sırasında okulların %78'i hibrit öğrenme modelini benimsemiştir; ancak uzak bölgelerdeki öğrenme erişimini etkileyen bir dijital uçurum varlığını sürdürmektedir. Uygulamanın teknik yönlerine odaklanan önceki çalışmaların aksine, bu çalışma din eğitiminde teknoloji entegrasyonunun teolojik ve pedagojik boyutlarını inceleyecektir.

Miller ve Davis (2022), "Dijital İnanç Oluşumu" üzerine yaptıkları kapsamlı çalışmada, teknolojik yenilik ile geleneksel manevi değerlerin korunması arasında bir denge kurmanın önemini vurgulamaktadır. Onlar, teknolojinin inanç deneyiminin yerini alan bir unsur değil, bu deneyimi derinleştiren bir araç olması gerektiğini savunmaktadır. Bu araştırma, dijital din eğitiminin etkinliğinin, eğitimcinin dijital içeriği özgün manevi uygulamalarla bütünleştirme becerisine bağlı olduğunu gösteren bulgularla (Purnomo ve Siahaan, 2021) uyumludur.

Din Eğitiminde Dijitalleşmenin Zorlukları ve Fırsatları

Din Eğitiminde Dijitalleşmenin Zorlukları

Güncel literatür, din eğitiminin dijitalleşmesinde çeşitli temel zorluklara işaret etmektedir. Peterson (2020), kaliteli din eğitimine erişimde eşitsizlik yaratan "dijital uçurum" sorununu vurgulamaktadır. Bu zorluk, COVID-19 nedeniyle evden yürütülen eğitim sürecinde din eğitimi öğretmenlerinin; ödevler vererek, çevrimiçi atölye çalışmaları düzenleyerek ve öğrencileri internet üzerinden bağımsız öğrenmeye ya da arkadaşlarından yardım istemeye teşvik ederek profesyonelliklerini korumaya çalıştıklarını ortaya koyan araştırmalarla da (Siahaya ve Ambarita, 2021) desteklenmektedir. Bununla birlikte, sınırlı internet erişimi nedeniyle sıklıkla öğrenme güçlükleri ortaya çıkmakta ve bu durum, söz konusu öğrenme yöntemlerinin etkinliğini kısıtlamaktadır.

Dijital Çağın Dönüştürücü Fırsatları

Öte yandan, çeşitli çalışmalar dijital çağın sunduğu önemli fırsatları gözler önüne sermektedir. Lee ve Park (2022), gerçekleştirdikleri boylamsal çalışmada, din eğitimi derslerinde etkileşimli multimedya kullanımının, geleneksel yöntemlere kıyasla materyalin akılda kalıcılığını %73'e kadar artırabildiğini tespit etmişlerdir. Bu bulgu, dini bilginin öğretilmesinde dijital hikâye anlatıcılığının etkinliğini ortaya koyan ve Octaviani (2024) tarafından yürütülen deneylerle de desteklenmektedir.

Liswany ve diğerleri (2024), din eğitiminin dijitalleşmesi için beş temel fırsat belirlemiştir: (1) öğrenmenin kişiselleştirilmesi, (2) küresel erişilebilirlik, (3) multimedya etkileşimi, (4) sanal iş birliği ve (5) gerçek zamanlı değerlendirme. Bununla birlikte araştırmacılar, bu teknolojilerin uygulanmasına rehberlik edecek güçlü bir teolojik çerçevenin gerekliliğini de vurgulamışlardır.

Sidabutar ve Munthe (2022) tarafından yürütülen yakın tarihli bir araştırma, Hristiyan Din Eğitimi (PAK) müfredatının kişiselleştirilmesinde yapay zekâ kullanımını incelemekte ve öğrenme sürecinin öğrencilerin bireysel öğrenme stillerine ve manevi düzeylerine göre uyarlanması potansiyelini ortaya koymaktadır. Umut verici olsa da bu çalışmanın farklı kültürel bağlamlarda daha fazla doğrulanması gerekmektedir. Bu doğrultuda

Mesah (2024) tarafından Hristiyan Din Eğitimi üzerine yazılmış araştırma ile Sancak (2026) tarafından İslam din eğitimi üzerine yapılan araştırmalardan hareketle, din eğitiminde teknoloji kullanımının iki farklı din açısından yansıtılması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, dijital çağda sanal inanç toplulukları ve dini eğitimi hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi toplamak amacıyla literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme, belirli bir konu hakkında yapılmış çalışmaların toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanmasına dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Literatür taraması; din eğitimindeki dijital dönüşümü ele alan çeşitli çalışmaları, makaleleri ve ilgili kaynakları analiz etmek üzere gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, sanal ortamların dinamiklerini ve dijital çağda inanç toplulukları oluştururken karşılaşılan zorlukları anlayabilmek için tercih edilmiştir (Waruwu, 2024).

Bulgular

Din Eğitimi Öğretmeninin Tanımı

Din eğitimi; farklı yaş ve geçmişlerden gelen bireylere, dinin hükümlerine yanıt verme konusunda rehberlik etmeye yönelik bilinçli bir çabadır. İslam din eğitiminin temel amacı, bireyleri Hz. Peygamber'in rehberliğinde hazırlayarak, aile yaşamı da dâhil olmak üzere hayatın zorlukları ve sorunları karşısında dinin ilkelerini doğru öğrenmelerini sağlamaktır. Din eğitimi veren kişiler ve öğretmenler, yeni nesillere bu yolda rehberlik etme hususunda önemli bir rol oynarlar. Öğretim faaliyetine başlamadan önce din eğitimi veren kişiler ve öğretmenlerin; temel dini bilgiler başta olmak üzere fıkıh, akaid, itikad ve siyer gibi konularda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekir.

Din eğitimi öğretmenlerinin rolü sadece öğretmek değil, aynı zamanda bireylerin dini inanca dair anlayışlarını genişletmelerine ve kişisel manevi deneyimlerini güçlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla çeşitli kaynak ve materyallerden yararlanarak öğrenme sürecinde bir kolaylaştırıcı görevi görmektir (Tanduklangi, 2020). Bu süreçte öğretmen yaratıcılığı önemli bir rol oynar; zira çeşitli kaynakların ve öğretim yöntemlerinin kullanılması sayesinde öğrenciler dini inanca ait kavramları sadece anlamakla kalmaz, aynı zamanda bunu gerçek hayatta da uygularlar.

Din Eğitiminde Dijital Dönüşüm

Din eğitimindeki dijital dönüşüm, öğrenme sürecinde teknoloji kullanımına yönelik bir değişimi tetikleyen COVID-19 pandemisi nedeniyle ivme kazanmıştır. E-öğrenme platformlarının, dijital uygulamaların, video konferans sistemlerinin ve sosyal medyanın entegrasyonu, materyal sunum şeklini değiştirmiş ve süreci mekân ve zaman sınırlarına bağlı kalmaksızın daha esnek hâle getirmiştir. Bu değişim sadece eğitim kurumlarını değil, aynı zamanda teknolojinin manevi yaşamları üzerindeki etkisini araştıran farklı inançlardaki dini grupları da etkilemiştir (Melkias, 2024). Pandeminin etkisiyle birlikte, küresel eğitim sisteminin dijitalleşmesi giderek hızlanmıştır. Bu durum, etkili ve verimli bir dijital dönüşümü gerçekleştirmek adına okul ortamındaki kapasitenin, rolün ve dijital hazırlık düzeyinin artırılmasının ne denli hayati olduğunu vurgulamaktadır.

Teknolojiden en üst düzeyde yararlanılmasıyla birlikte din eğitimi öğretmenleri, öğrenme sürecini daha etkileşimli hâle getirerek öğrenci katılımını artırma ve öğrencilerin dini öğretilere dair anlayışlarını genişletme fırsatına sahip olurlar (Boiliu vd., 2024).

Dijital çağ, sanal inanç gruplarının oluşum biçimini değiştirmiş; sosyal ağlar ise üyelerin inancının sürdürülmesinde ve güçlendirilmesinde rol oynamaya başlamıştır. Bununla birlikte, teknolojinin en verimli şekilde kullanılabilmesi için sınırlı teknolojik altyapı, yüksek maliyetli internet erişimi ve düşük dijital okuryazarlık gibi aşılması gereken zorluklar mevcuttur. Teknolojinin manevi bir bağlamda entegre edilmesi pedagojik, teolojik ve etik hususların göz önünde bulundurulmasını gerektirir; bu nedenle ortaya çıkabilecek zorlukları öngörmek adına dikkatli bir yaklaşım izlenmelidir (Hura vd., 2024). Din eğitiminde dijital

teknolojinin benimsenmesi; öğretim yöntemlerinde önemli değişiklikler meydana getirerek öğrenci katılımını, öğrenme çıktılarını ve ahlaki gelişimi etkilemiştir. Bu süreci yönetebilmek için din eğitimi kurumları; eğitimcilere yönelik mesleki gelişim faaliyetlerine, sivil toplum kuruluşları ve teknoloji geliştiricileri arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesini içeren stratejilere öncelik vermelidir (Gunawan vd., 2024).

Dijital Çağ ve Eğitime Yansımaları

Sürekli değişen modern çağda eğitim, yaşamın her alanına nüfuz eden dijital devrimin etkilerini artık görmezden gelemez. Son yıllarda teknolojik gelişmeler bilgi ve kültürle etkileşim biçimimizi değiştirmiş, öğretme ve öğrenme süreçlerini de kökten dönüştürmüştür. Geleneksel eğitim yöntemlerinden dijital teknoloji kullanımına geçiş, küresel ölçekte eğitim dünyasını yeniden şekillendirecek büyük etkilere ve potansiyele sahiptir (Hasnida vd., 2023).

Dijital çağın gerekliliklerini karşılamak adına öğrenme süreci, öğrencilerin bilgiye anında ulaşabilmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmalı; böylece okul içi ve okul dışı ortamlar arasındaki sınırlar ortadan kaldırılmalıdır. Dijital çağ öğrencilerinin öğrenme tarzı artık sınıf içi gözlemle sınırlı değildir; bu öğrenciler, sınıf dışında da çeşitli kaynaklardan bilgi edinmeye alışkındır. Ayrıca, Y ve Z kuşakları düşüncelerini anlık olarak ifade etme eğilimindedir. Bu nedenle derse öğrenci katılımının anlamlı ve motive edici kalmasını sağlamak için doğru pedagojik yaklaşım hayati önem taşır. Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki bağlantı sayesinde konu içeriği daha geniş bir perspektifle sunulabilir (Afif, 2019).

Dijital Çağda Din Eğitiminin Karşılaştığı Zorluklar

Dijital çağ, iki ucu keskin bir bıçak olarak görülmektedir. Bir yandan dijital teknoloji eğitime pek çok rol kazandırırken, diğer yandan yeni zorlukları da beraberinde getirmektedir. Dijital teknolojinin öğrenme sürecine entegrasyonu, eğitim kurumlarını sürekli evrilen öğrenme kültürüne uyum sağlamaya zorlamaktadır. Dijitalleşme süreci; basılı kitapların elektronik kitaplara (e-kitap), fiziksel mektupların e-postalara ve fiziksel arşivlerin dijital formatlara dönüşmesi gibi çeşitli örneklerde görülebilir. Geleneksel cihazlardan gelişmiş teknolojilere geçiş; eğitim, sosyokültürel yapı ve bilgi teknolojileri gibi alanlarda yeni zorlukları beraberinde getirmektedir (Nide, 2023).

Teknoloji kolaylık sağlasa da sosyal etkileşimin niteliği üzerinde olumsuz etkiler de yaratabilmektedir. İnsanlar bilgisayar ve cep telefonları ile meşgul oldukça yüz yüze iletişim kurma pratikleri zayıflamaktadır. Özellikle yeni kuşaklar kamusal alanlarda bir araya gelseler bile cihazlarına odaklanmayı tercih edebilmektedirler. Bu durum, bireylerin zamanlarını sosyal medya içeriklerini tüketerek geçirme olasılıklarını artırmaktadır (Doni, 2024).

Teknolojik cihazların kullanımı özellikle COVID-19 pandemisi sırasında din eğitimi uygulamalarında yoğun olarak görülmüştür. Yüz yüze görüşmelere getirilen kısıtlamalar nedeniyle dini bilgilerin aktarılması çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. İbadetler evlerden yapılmış, sosyal medya dini bilgilerin duyurulmasında etkili bir araç hâline gelmiştir. Dini bilgilerin yayılmasında teknoloji kullanılsa da temel kaynakların (Kur'an-ı Kerim, hadisler vb.) özgünlüğü korunmalıdır. Ayrıca dijital çağda yaşayan insanlara ulaşabilmek adına dini bilgilerin aktarımı, güncel ve ilgi çekici kalmalıdır. Din eğitimi programları, genç nesle teknolojik gelişmeleri inanç ekseninden kopmadan takip edebilmeleri konusunda rehberlik etme sorumluluğuna sahiptir (Samalinggai, 2021).

Dijital Çağda Din Eğitimi İçin Fırsatlar

Dijital çağ, özellikle yetişkinlere yönelik din eğitimi çalışmaları için büyük bir potansiyel sunmaktadır. Zorluklara rağmen teknoloji; dini öğretilerin erişim alanını genişletmek, öğrencilerin katılımını artırmak ve yenilikçi, verimli öğrenme yöntemleri oluşturmak amacıyla kullanılabilir. Öne çıkan bazı fırsatlar şunlardır:

- **Daha Geniş Erişilebilirlik:** Dijital teknoloji, uzak bölgelerdekiler veya yüz yüze derslere katılmak için kısıtlı zamanı olanlar da dâhil olmak üzere din eğitimi materyallerine her yerden erişilmesine olanak tanır.
- **Etkileşimli Medya Kullanımı:** Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber kıssalarını ve dini bilgileri yenilikçi yollarla aktarmak için videolar, simülasyonlar ve etkileşimli uygulamalar kullanılabilir.
- **Çevrimiçi Topluluk:** Sosyal medya ve dijital platformlar, bireylerin deneyimlerini paylaşabilecekleri ve inanç gelişimlerini güçlendirebilecekleri çevrimiçi topluluklar oluşturmayı mümkün kılar.
- **Bağımsız Öğrenme:** Teknoloji, bireylerin kendi hızlarında ve zamanlarında bağımsız olarak öğrenmelerine olanak tanır.

Din eğitimi süreci, öğrencilerin dijital çağdaki bilgi ve iletişim sorunlarına yanıt vermelerinde güçlü bir destek sağlayabilir:

- İnterneti; inançları, ibadet uygulamalarını ve etik meseleleri keşfetmek, incelemek ve eleştirel bir bakışla değerlendirmek için kullanmak.
- Uzaktaki arkadaşlarla etkileşim kurmak ve iş birliği yapmak için sosyal medyadan veya video konferans araçlarından yararlanmak.
- Öğrenci ödevlerini ve öğrenme çıktılarını sunmak amacıyla multimedya uygulamaları kullanmak.

Öğretmenlerin rolü artık genişlemekte olup, onlar sadece tek bir öğrenme kaynağı olma konumundan çıkmaktadır. Teknoloji, yaklaşım ve öğrenme süreçlerinin her bireyin ihtiyaçlarına göre uyarlanmasını kolaylaştırmaktadır (Ate vd., 2025).

Dijital Çağın Olumsuz Etkileri

UNICEF'in 2015 yılında gerçekleştirdiği bir araştırma, çocuk ve ergenlerin internet kullanımı konusunda, özellikle ebeveyn gözetiminin bulunmadığı durumlarda uygunsuz içeriklere ve davranışlara karşı savunmasız kalabildiklerini göstermiştir (UNICEF, 2015). Teknolojik gelişmeler erişim kolaylığı sağlasa da bu kolaylığın aynı zamanda olumsuz etkileri de bulunduğu unutulmamalıdır (APPJII, 2022). İnternetle okul öncesi dönemde tanışan çocukların oranının artması ebeveynler için bir endişe kaynağı olmalıdır. Sosyal medya, en sık tüketilen içerik türüdür (Muhaimin, 2001).

Bu araştırmalara göre, dijital çağın olumsuz etkileri çocukların maneviyatı ve ahlakı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle ebeveynlerin, aile içinde verilecek din eğitimi yoluyla çocukların inanç ve ahlakını güçlendirme sürecine aktif olarak dâhil olmaları gerekmektedir. Amaç, çocukları dine uygun tutumlar benimsemeye yönlendirmek ve güçlü bir karakter oluşturmaktır (Tafonao vd., 2022).

Dijital Çağda Din Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerini Geliştirmede Karşılaşılan Zorluklar

Roidola (2023) tarafından yapılan bir araştırmada din eğitimi veren öğretmenlerin dijital öğrenme materyalleri geliştirirken karşılaştığı zorluklar şunlardır:

- **Düşük Dijital Okuryazarlık Seviyesi:** Yazılımlar ve platformlar dâhil dijital teknolojiye dair sınırlı bilgi düzeyi.
- **Teknoloji Altyapısı ve İnternet Erişimindeki Kısıtlamalar:** İstikrarsız internet erişimi ve sınırlı cihaz imkânları.
- **Teknoloji Eğitiminin Eksikliği:** Öğretmenlerin teknoloji eğitimi ve mesleki gelişim programlarına katılamaması.
- **Dijital Materyalleri Değerlendirmede Yaşanan Zorluklar:** Öğrenme sürecinde etkililiği ölçmek için doğru değerlendirme yöntemlerinin eksikliği.
- **Müfredatı Uyarlamak İçin İş Birliği İhtiyacı:** Dini değerlerin teknolojiye uyarlanması zorlukları (Irmawati vd., 2024).

- **Güvenlik ve Dijital Etik:** Teknoloji kullanımının dini ilkelere uygun olmasını sağlarken öğrencileri risklerden koruma gereksinimi.
- **Teknolojiye Aşırı Bağımlılık:** Teknolojinin aşırı kullanımının öğretmen-öğrenci iletişimini zayıflatması.

Dijital Çağda Din Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yetkinliklerini Geliştirme Fırsatları

Mesah (2024) tarafından yapılan araştırmada, din eğitimi öğretmenlerinin yetkinliklerini geliştirmek adına sahip olduğu fırsatlar şunlardır:

- **Öğrenme Kaynaklarına Erişim:** Ders materyalleri, akademik dergiler ve forumlar gibi çok çeşitli dijital kaynaklar.
- **Çevrimiçi Öğrenme Platformları:** Beceri geliştirmeye yardımcı platformların varlığı.
- **Ağ Kurma ve İş Birliği:** Sosyal medya aracılığıyla meslektaşlarla iletişim.
- **Öğrenme Sürecinde Teknolojinin Kullanımı:** Eğitici uygulamalar ve etkileşimli videolar ile dinamik öğrenme deneyimleri.
- **Sürekli Eğitim:** Çevrimiçi kurslar ve web seminerleri (Sipahutar ve Naibaho, 2023).

Sonuç ve Tartışma

Mesah (2024) araştırma sonuçlarına göre dijital çağda din eğitimi hem zorlukları hem de fırsatları beraberinde getirmektedir. Dini eğitim veren kişiler ve öğretmenler sadece birer eğitimci olarak değil, aynı zamanda dini değerlerini göz ardı etmeden öğrenme deneyimini zenginleştirmek için teknolojiden yararlanan inanç rehberleri olarak da önemli bir role sahiptir. Dijital dönüşüm, teknolojik sınırlamalar ve dijital etik tehditleriyle karşılaşılsa da çevrimiçi öğrenme kaynaklarına ve iş birliğine geniş çaplı erişim imkânı sunmaktadır. Bu nedenle, teknolojinin olumsuz etkilerini en aza indirirken faydalarını en üst düzeye çıkarmada öğretmenler, cemaat vakıf ve dernekler, ebeveynler ve öğrenciler arasındaki iş birliği kilit bir öneme sahiptir. Bilgece bir yaklaşımla, dijital çağda din eğitimi hem teknoloji okuryazarı hem de dini inancına sıkı sıkıya bağlı bir genç nesil yetiştirebilir.

Sancak (2026) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, katılımcı öğretmenlerin önemli bir kısmı Web 2.0 araçlarını öncelikli olarak "bilgi depolama ve erişim aracı" olarak görmektedir. Bu algı, öğretmenlerin teknolojiyi daha çok kaynak yönetimi, içerik arşivleme ve mevcut bilgilere hızlı erişim sağlama amacıyla kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu kullanım biçimi, teknolojinin öğretim süreçlerine entegrasyonunda öğretmenlerin daha çok araçsal ve işlevsel yönlerine odaklandığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin dijital araçları çoğunlukla ders içeriklerini saklama, paylaşma ve ulaşma gibi temel işlemler için tercih ettikleri, teknolojiyi pedagojik anlamda derinlemesine ve yaratıcı biçimde kullanma konusunda daha sınırlı kaldıkları söylenebilir.

Bununla birlikte, bazı öğretmenlerin Web 2.0 araçlarına yönelik algılarının yalnızca bilgi depolamayla sınırlı kalmadığı da görülmektedir. "Bağlantı kurma ve bilgi alışverişi sağlama", "öğrenme sürecini ilgi çekici ve motive edici hale getirme" ve "öğrenci merkezli etkileşim sağlama" gibi farklı kullanım amaçlarının da öğretmen görüşlerinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin bir kısmının teknolojiyi pedagojik amaçlarla daha işlevsel ve yenilikçi biçimlerde kullanmaya çalıştıklarını göstermektedir. Özellikle çevrim içi tartışma ortamları, dijital iş birliği platformları, etkileşimli içerik araçları gibi Web 2.0 uygulamalarının öğrencilerin derse katılımını artırma, öğrenmeyi daha çekici hâle getirme ve öğrenci merkezli öğretimi destekleme gibi katkılar sağladığı düşünülmektedir.

ETİK BEYAN

Bu araştırma bir literatür taraması çalışması olup insan katılımcılardan veri toplanmadığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

Referans

Afif, N. (2019). Dijital çağda öğretme ve öğrenme. *Journal of Islamic Education, 2*(1), 117-129. https://doi.org/10.37542/iq.v2i01.28

Anderson, K., ve Thompson, R. (2020). İnanç temelli öğrenme ortamlarında teknoloji entegrasyonu. *Educational Technology Research, 68*(3), 45-62.

APPJII. (2022). *Endonezyalı internet kullanıcılarının yayılımı ve davranışları anketi 2019*. Teknopreneur.

Ate, N. M. (2025). Dijital çağda genç nesil için Hristiyan din eğitiminin zorluklarını ele alma. *Journal of Religious Education, 3*, 23-31.

Boiliu, F. M. (2024). Geleneksel sınırları aşmak: Din eğitiminde teknolojinin entegrasyonu. *Journal of Religious Education and Philosophy, 1*(1), 56-73.

Doni. (2024). Dijital çağda Hristiyan din eğitimi: Yeni zorluklar ve fırsatlar. *Journal of Religious Education and Theology, 2*(2), 196-210.

Gunawan, H. D. (2024). Pandemi sonrası Hristiyan din eğitimi (PAK) öğretiminde teknolojinin kullanımı. *Journal of Theology and Christian Education*, 101-124.

Hasnida, S. S., Adrian, R., ve Siagian, N. A. (2023). Dijital çağda eğitimsel dönüşüm. *Indonesian Education Star Journal, 2*(1), 110-116. https://doi.org/10.55606/jubpi.v2i1.2488

Hura, M. P., Laoli, S., ve Gea, M. A. (2024). Dijital çağda Hristiyan din eğitimi öğretim yöntemlerinin dönüşümü. *Coram Mundo: Journal of Theology and Christian Religious Education, 6*(1). https://doi.org/10.55606/corammundo.v6i1.279

Irmawati, M., Stefanus, T. A., ve Windarti, M. T. (2024). PAK öğretmenlerinin mesleki yetkinliklerini geliştirmek amacıyla Hristiyan din eğitimi yoluyla dijital çağda yenilikçi öğretimin uygulanması. *Jurnal Kadesi, 7*(1), 114-132.

Knight, M. (2019). Din eğitiminde dijital dönüşüm: Fırsatlar ve zorluklar. *Journal of Christian Education, 45*(2), 123-138.

Lee, Y., ve Park, J. (2022). Hristiyan din eğitiminde multimedya entegrasyonu: Boylamsal bir çalışma. *Educational Media International, 59*(2), 145-162.

Lift, S. R. (2024). İlköğretim okullarında İslam din eğitimi öğretmeni yetiştirme: Dijital çağda zorluklar ve fırsatlar. *Journal of Education, 2*(2), 593-599.

Liswany, G. (2024). Dijital çağda Hristiyan din eğitimi: Zorluklar ve fırsatlar. *Trust Pentecost: Journal of Religious Education and Theology, 2*(2), 196-210.

Melkias, F. (2024). Dijital çağda öğrencilerin manevi dönüşümü: Hristiyan din eğitiminde yeni bir yaklaşım. *Religious Education and Philosophy, 1*(1), 94-110.

Mesah, W. (2024). Hristiyan din eğitimi (PAK) alanı da dâhil olmak üzere, öğrenci karakterini etkili bir şekilde geliştirmeye yönelik öğretim planlamasında PAK öğretmenlerinin rolü. *Journal of Religious Education and Theology, 2*(4), 33-43. https://doi.org/10.59404/ijce.v2i2.58.4

Miller, J., ve Davis, S. (2022). Dijital inanç oluşumu: Yenilik ve geleneği dengelemek. *Christian Education Journal, 19*(1), 34-51.

Muhaimin. (2001). *Yerel kültür çerçevesinde İslam: Cirebon'dan portreler*. Logo.

Nide, E. (2023). Dijital çağda Hristiyan din eğitiminin katkısı. *Jutipa: Journal of Evangelical Theology and Religious Education, 1*(3), 160-168.

Octaviani, P. (2024). 3-6 yaş arası çocukların Kutsal Kitap'ı anlamasında pazar okulu öğretmenlerinin hikâye anlatma yöntemlerini kullanımı. *Coram Mundo: Journal of Theology and Christian Religious Education, 6*(1), 265-277. https://doi.org/10.55606/corammundo.v6i1.305

Osmanoğlu, C., Örnek, Ş., ve Yavuz, E. (2025). Dünyadaki din eğitimi uygulamalarını konu edinen Türkçe bilimsel yayınlar üzerine bir inceleme. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 20*, 69-106. https://doi.org/10.53112/tudear.1770065

Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: Olanaklar ve uygulamalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22*(Kayfor 15 Özel Sayısı), 1753.

Peterson, L. (2020). Din eğitiminde dijital uçurum: Eşitlik ve erişim açısından yansımalar. *Religious Education Review, 35*(4), 289-304.

Purnomo, A., ve Siahaan, M. (2021). Hristiyan din eğitimi öğretiminde teknoloji entegrasyonu: Öğretmen ve öğrenci bakış açıları. *Journal of Theology and Education, 8*(2), 156-172.

Roidola, S. (2023). Dijital çağda Hristiyan din eğitimi (PAK) öğretmenlerinin profesyonelliği: Eğitimsel dönüşümde etik ve maneviyat zorlukları. *Social and Humanities Education, 2*(2), 11576-11584.

Samalinggai, K. (2021). Yıkıcı dönüşüm (disruption) 4.0 çağında ailelerde çocukların aşırı cihaz kullanımını aşma çabası olarak dijital çağda Hristiyan din eğitiminin rolü. *REAL DIDACHE: Journal of Christian Education, 1*(1), 25-38. https://doi.org/10.53547/realdidache.v1i1.73

Sancak, Y. (2026). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarına ilişkin görüşleri. *Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*. https://izlik.org/JA48AH99YE

Serdianus. (2003). Endüstri devrimi 4.0 çağında Hristiyan din eğitimi müfredatının uygulanması. *Toraja Devlet Hristiyan Enstitüsü, 20*, 1-11.

Siahaya, A., ve Ambarita, J. (2021). Covid-19 pandemisi sırasında öğretim sürecinde Hristiyan din eğitimi öğretmenlerinin varlığı. *Education: Journal of Religious Education and Religion Research, 19*(1). https://doi.org/10.32729/edukasi.v19i1.851

Sidabutar, H., ve Munthe, H. P. (2022). Yapay zekâ ve Hristiyan din eğitimi öğretim hedefleri üzerindeki etkileri. *Journal of Christian Education Management, 2*(2), 76-90.

Sipahutar, F. M., ve Naibaho, D. (2023). Dijital çağda Hristiyan din eğitimi öğretmenlerinin mesleki yetkinliklerinin geliştirilmesinde zorluklar ve fırsatlar. *Journal of Non-Formal Education, 1*(2), 10. https://doi.org/10.47134/jpn.v1i2.193

Tafonao, T., Gulo, Y., Situmeang, T. M., ve Ditakristi, A. H. V. (2022). Teknoloji çağında erken çocukluk döneminde Hristiyan değerlerinin kazandırılmasında Hristiyan din eğitiminin zorlukları. *Jurnal Obsesi: Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini, 6*(5), 4847-4859. https://doi.org/10.31004/obsesi.v6i5.2645

Tanduklangi, R. (2020). Matta 28:19-20 bağlamında Hristiyan din eğitiminin (PAK) amaçlarına ilişkin teolojik analiz. *Journal of Christian Religious Education, 1*(1), 19-20.

Tosun, A., ve Yıldız, K. (2019). Erken çocukluk dönemi din eğitimi yaklaşımları üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12*, 121-151.

UNICEF. (2015). *UNICEF 2015 yıllık raporu*.

Waruwu. (2024). Sanal bir inanç topluluğu oluşturma: Zorluklar ve fırsatlar. *Journal of Theology and Leadership, 3*, 51-64.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.